

Müteşâbih Sanılan Bazı Buyruklara Örnekler:

Buhârî, Saîd b. Cübeyr'den şöyle dediğini rivayet etmektedir: Adamın birisi İbn Abbas'a şöyle dedi: Ben Kur'ân-ı Kerîm'de benim için açıklanma-sı zor (muhtelif) bazı şeyler görüyorum. İbn Abbas: Nelerdir? diye sorunca adam şöyle dedi: Yüce Allah: "Sûr'a üfürüldüğünde o günde aralarında ak-rabalık bağı yoktur. Birbirlerini de sormazlar" (el-Mü'minûn, 23/101) diye buyururken, bir başka yerde: "Birbirlerine yönelip karşılıklı soru sorarlar" (Sâffât, 37/27) diye buyurmaktadır. Bir yerde: "Allah'tan bir söz gizlemezler" (en-Nisâ, 4/42) diye buyrulurken bir başka yerde: "Rabbimiz, Allah hakkı için biz müşriklerden olmadık" (el-En'âm, 6/23) diyerek bu âyet-i kerimede de birşeyler gizleyecekleri bildirilmektedir. en-Nâziât Sûresi'nde yer alan: "Si-zî yaratmak mı daha zordur yoksa göğü mü? Onu bina etmiştir... Bundan sonra da yeri yarıp döşedi" (en-Nâziât, 79/27-30) buyruğunda göklerin ya-ratılmasını yeryüzünün yaratılmasından önce zikretmekte, bir başka yerde ise: "Siz yeri iki günde yaratan Allah'ı inkâr ediyor ve O'na ortaklar mı kılıyor-sunuz?... İkisi de isteyerek geldik dediler" (Fussilet, 41/9-11) diye buyurmak-ta ve bu buyruğunda yerin yaratılmasından göğün yaratılmasından önce söz etmektedir. Yine yüce Allah: "Allah Gafurdur, Rahimdir" (en-Nisâ, 4/100); "Allah Azizdir, Hakimdir" (en-Nisâ, 4/158) ile: "Allah Semi'dir, Basirdir" (en-Nisâ, 4/134) diye buyurmaktadır. Bu buyruklar ise adeta daha önce böyle idi de şimdi böyle değil gibi bir anlam çıkmaktadır.

Bunun üzerine İbn Abbas şu cevabı verdi: "Aralarında akrabalık bağı yok-tur" (el-Mü'minûn, 23/101) buyruğunda Birinci Nemadaki durum anlatılmak-tadır. Bundan sonra Sûra bir defa daha üfürülecek ve Allah'ın dilediği kim-seler müstesna, göklerde ve yerde bulunan herkes baygın düşecektir. İşte o vakit aralarında herhangi bir akrabalık bağı bulunmayacak ve birbirlerine so-ru sormayacaklardır. Bilâhare son üfürüşte ise birbirlerine karşı gelecek ve birbirlerine soru soracaklardır. Yüce Allah'ın: "Biz müşriklerden değildik" (el-En'âm, 6/23) buyruğu ile "Allah'tan bir söz gizlemezler" (en-Nisâ, 4/42) buyruğuna gelince; yüce Allah ihlas sahibi olan kimselerin günahlarını ba-ğışlaması üzerine müşrikler şöyle diyeceklerdir: Gelin biz de müşrik değil-dik, diyelim. Bunun üzerine Allah onların ağızlarına mühür vuracak ve bu sefer onların azalan yaptıkları işleri söyleyecektir. İşte böylelikle Allah'tan her-hangi bir sözü saklayamayacakları ortaya çıkacaktır ve o vakit kâfirler

keş-ke müslüman olsalardı, diye temennide bulunacaklardır. Yüce Allah yeri iki günde yarattıktan sonra semaya yönelerek iki günde de onları yedi sema ha-linde düzenledi. Daha sonra ise arzı yaydı ve orada suları ve meraları çıkar-dı. Arzda dağları, ağaçları, kum tepelerini ve gök ile yer arasındakileri diğer iki günde yarattı. İşte yüce Allah'ın: "Bundan sonra da arzı yayıp döşedi" (en-Nâziât, 79/30) buyruğunda anlatılan budur. Buna göre arz ve içindekiler dört günde, sema ise iki günde yaratılmıştır. Yüce Allah'ın: "Allah Gafurdur, Ra-himdir" buyruğu ise bizzat Allah kendi zatını kastetmektedir. Yani yüce Al-lah ezelden beri de böyleydi, ebediyyen de böyle kalacaktır. Yüce Allah, her neyi murad ederse mutlaka onun dilediği olur. Yazıklar olsun sana, Kur'ân-ı Kerîm senin için anlaşılmaz, tutarsız şeyler gibi görülmesin. Çünkü hepsi Allah'tan gelmiştir.

Kalplerinde Eğrilik Olanlar:

Yüce Allah'ın: "İşte kalplerinde eğrilik bulunanlar" buyruğu mübtedâ olmak üzere merfû'dur. Bunun haberi ise: "Onun müşebbih olanına uyar-lar" buyruğudur.

ez-Zeyğ: (Eğrilik); meyletmek (sapmak) demektir, Güneş (batıya doğru) kaydı, tabiriyle Gözler kaydı, tabiri burdan gel-mektedir. Asıl maksat terkedilip bırakıldığında da bu kökten gelen fiil kul-lanılır.

Yüce Allah'ın: "Onlar sapıp eğrilince Allah da onların kalplerini meylet-tirdi (saptırdı)" (es-Saff, 61/5) buyruğundaki "sapma" kelimeleri de bu kök-ten gelmiştir. Bu âyet-i kerime kâfir, zındık, cahil, bid'at sahibi bütün kesim-leri genel olarak kapsamına almaktadır. O dönemde bununla Necrân hiris-tiyanlarına işaret olunmuşsa dahi böyledir. Katâde, yüce Allah'ın: "İşte kalp-lerinde eğrilik bulunanlar..." buyruğunun

tefsiri ile ilgili olarak bunları söy-lemektedir: Eğer burda sözü edilenler Harurâlîlar ile Haricîlerin değişik tür-leri değil ise, bunlarla kimlerin kastedildiğini bilemiyorum.

Derim ki: Bu şekildeki tefsir Ebu Umame'den merfu olarak daha önce geç-miş bulunmaktadır. O kadarı sana yeterlidir.

Kalplerinde Eğrilik Bulunanlar ve Fitnenin Peşinden Gidenler:

Yüce Allah'ın: "İşte kalplerinde eğrilik bulunanlar fitne çıkarmak ve te'viline yeltenmek için onun müteşâbih olanına uyarlar" buyruğu ile ilgili olarak hocamız Ebu'l-Abbâs (yüce Allah'ın rahmeti üzerine olsun) şö-y-le demektedir: Müteşâbih olana tabi olanların bu tabi oluşları, Kur'ân-ı Ke-rîm hakkında şüphe uyandırmak ve ayağı saptırmak için müteşâbihe tabi ol-maları ve bu maksatla müteşâbih olanları öğrenmeleri ihtimalden uzak de-ğildir. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'e dil uzatan Zındıklarla Karmaîler böyle yap-mışlardır. Diğer bir maksatları da müteşâbihin zahirine inanılmasını isteme-leridir. Nitekim zahiren Allah'ın cisim özelliklerini taşıdığını ifade eden Ki-tap ve sünnetteki buyrukları bir araya getiren Mücassime böyle yapmıştır. So-nunda bunlar yüce yaratıcının mücessem, bir cisim şekli olan bir suret oldu-ğuna inandılar. Bu cisim ve suretin onlara göre yüzü, gözü, eli, yanı, ayağı, parmağı vardı. Yüce Allah bunlardan yüce ve münezzehtir. Yahut da bunlar müteşâbih olana bunların te'villerini açıklamak, manalarını izah etmek için tabi olurlar. Ya da bu hususta Hz. Ömer'e çokça soru soran Sabîğ'in yaptığı gibi yapmaya çalışır. Buna göre müteşâbihe tabi olanlar dört gruptur:

1- Kâfir olduklarından şüphe olmayan ve Allah Teala'nın haklarında tevbe etmeleri dahi istenmeksizin öldürülmeleri hükmünü verdiği kimseler.

2- Haklarındaki sahih görüşe göre kâfir oldukları kabul edilenler. Çünkü bunlarla putlara, şekillere ibadet eden kimseler arasında fark kalmaz. Bun-ların tevbe etmeleri istenir. Tevbe

ederlerse mesele yok. Aksi takdirde irti-dat edene yapılan uygulama gibi bunlar da öldürülürler.

3- Müteşâbihlerin te'vil edilmelerinin cevazı hususundaki görüş ayrılığına binaen, bunun caiz olup olmadığı hususunda da ihtilâf edilmiştir. Bilindiği gi-bi selefin gösterdiği yol, müteşâbih buyrukların zahirinden anlaşılanın imkân-sız olduğunu kesin olarak belirtmekle birlikte, te'villerine kalkışmayı terket-mek şeklindedir. Bu konuda derlerdi ki: Nasıl geldilerse onları siz de öylece okuyup gidiniz. Bazıları ise bu buyrukların te'vilini açıkça yapmış ve onlardan mücmel olanlarının anlamlarından herhangi birisini kat'î olarak tayin etmek-sizin, dilde açıklanması mümkün olan açıklama yolunu izlemişlerdir.

4- Hz. Ömer'in Sabîğ'a uyguladığı gibi, ileri derecede te'dib hükmü veri-len haller. Ebu Bekr el-Enbarî der ki: Selefin ileri gelenleri, Kur'ân-ı Kerîm'de-ki müşkil manaların tefsiri hakkında soru soranları cezalandırırlardı. Çünkü soru soran, eğer bu soruyu sormakla bir bid'ati yerleştirmek yahut fitneyi kö-rüklemeyi arzu ediyorsa, tepki görmeye ve büyük bir şekilde tazir edilme-ye layık bir kimsedir.

Şayet maksadı bu değil ise, işlediği bu günah dolayısıyla kınanmayı hak etmiş bir kimse demektir. Çünkü o dönemde Kur'ân-ı Kerîm'in indiriliş maksatlarından ve te'vilin hakikatlerinden tahrif edilmesi yolunda zayıf müslümanları şüpheye düşürmek ve saptırmak maksadını gütmeleri için in-karcı münafıklara bir yol icad etmiş oluyordu. Bu kabilden olanlara bir ör-nek. İsmail b. İshak el-Kadî'nin bize naklettiği şu haberdur. İsmail dedi ki: Bi-ze Süleyman b. Harb bildirdi. Süleyman Hammad b. Zeyd'den, o Yezid b. Hâ-zim'den, o Süleyman b. Yesâr'dan naklettiğine göre; Sabîğ b. İsi Medine'ye geldi. Kur'ân-ı Kerîm'in müteşâbih buyruklarına ve bazı şeylere dair sorular sormaya koyuldu. Ömer (ra) durumdan haberdar olunca arkasından birisi-ni gönderip huzuruna çağırttı.

Önceden de ona kuru hurma dallarından bir miktar hazırlamış bulunuyor-du. Huzuruna gelince Hz. Ömer ona: Sen kimsin dedi. O da: Ben Allah'ın ku-lu Sabîğ'im dedi. Hz. Ömer de: Ben de Allah'ın kulu Ömer'im, dedikten son-ra elindeki kuru hurma dalını alıp üzerine yürüdü ve kafasını yaraladı. Ka-nı yüzüne akıncaya kadar vurmaya devam etti. Daha sonra Sabîğ: Bu kada-rı yeter ey mü'minlerin emiri, dedi. Allah'a yemin ederim, daha önce kafam-daki rahatsızlıkların hepsi gitmiş bulunuyor.

Sabîğ'in te'dibine dair rivayetler arasında farklılıklar vardır. Bu rivayetler-den ez-Zâriyât Sûresi'nde söz edilecektir. Daha sonra yüce Allah Sabîğ'a tev-be etme ilhamını vermiş, tevbeyi

kalbine yerleştirmiş olduğundan tevbe et-ti ve güzel bir şekilde tevbesinde sebat gösterdi.

Yüce Allah'ın: "Fitne çıkarmak" buyruğunun anlamı da şudur: Yani şüp-he uyandırmak arzusu, mü'minlerin, işin içerisinden çıkamayarak aralarının bozulmasını istemeleri ve herkesin kendi sapık görüşlerine dönmesini sağ-lamaları demektir.

Ebû İshak ez-Zeccâc der ki: "Ve teviline yeltenmek için" buyruğunun anlamı şudur: Bu gibi kimseler öldükten sonra diriltilmelerinin ve kendilerine hayat verilmesinin açıklanmasını istediler. Yüce Allah da bunun te'vilini (gerçekleşeceği vakti) ve zamanını Allah'tan başka kimsenin bilemeyeceği-ni onlara bildirdi. Ebu İshak der ki: Buna delil de yüce Allah'ın şu buyruğu-dur: "Onlar onun te'vilinden başkasını mı bekliyorlar. Onun tevilinin geleceği gün" yani onlara vadolunan öldükten sonra diriliş, amel defterlerinin verilmesi ve azap gibi kendilerine vadolunan şeyleri görecekleri için "evvel-ce onu unutanlar: «Gerçekten Rabbimizin peygamberleri bize hakkı getir-mişlerdi» diyeceklerdir." (el-A'raf, 7/53) Yani bizler peygamberlerin önceden haber vermiş oldukları şeylerin te'vilini (akıbetini) görmüş bulunuyoruz.

(Ebû İshâk devamla) der ki: Yüce Allah'ın: "Halbuki onun gerçek te'vilini ancak Allah bilir" buyruğu üzerinde vakıf yapılır. Ya-ni öldükten sonra dirilişin vaktini Allah'tan başka kimse bilemez demektir.

Te'vili Bilenler ve Tevilin Mahiyeti:

Yüce Allah'ın: "Halbuki onun gerçek te'vilini ancak Allah bilir" buyru-ğu ile ilgili olarak şöyle denilmektedir. Aralarında Huyey b. Ahtab'ın da bu-lunduğu yahudilerden bir topluluk, Rasûlullah (sav)'ın huzuruna girerek şö-y-le dediler: Bize ulaştığına göre sana "Elif, Lâm, Mîm" buyruğu nazil olmuş-tur. Eğer sen bu söylediklerini doğru söylüyor isen, senin ümmetinin mül-kü ancak yetmişbir yıl olacaktır. Çünkü Elif Cümmel (Ebced) hesabına gö-re bir, Lam otuz, Mim de kırka tekabül eder. Bunun üzerine yüce Allah'ın: "Halbuki onun gerçek te'vilini yalnızca Allah bilir" buyruğu nazil oldu. Bu-na göre burada te'vil, tefsir anlamına gelir. Bu kelimenin te'vili şudur demek gibi. Ve işin sonunda evi edeceği (akıbeti) anlamına

gelir. Bu kelimenin iş-tikakı ise İş sonunda şuna vardı, ifadesindeki kök-tendir, demek olur. Te'vil ettim, ise onu bu hale getirdim, demektir. Kimi fa-kihler bunu tarif ederek şöyle demişlerdir:

Te'vil, lafzın dışında kalan bir delile dayanarak lafızda kastedilen ihtima-li açığa çıkarmaktır. Tefsir ise lafzın beyan edilmesidir. "Onda rayb yoktur" yani şüphe yoktur; şeklindeki açıklama buna örnektir. Tefsirin aslı ise beyan etmektir. Bunu ifade etmek üzere:şekli kullanılır.

Te'vil ise anlamın beyan edilmesidir. Mü'minler tarafından onun hakkın-da şüphe söz konusu değildir, ifadesinde olduğu gibi. Yahut o bizatihi hak-kın kendisidir ve bizatihi şüpheyi kabil değildir. Şüphe ancak şüphe edenin bir niteliği olabilir; şeklindeki açıklama da buna örnektir. İbn Abbas'ın ced (dede) hakkında: O da babadır, demesi de böyledir. Çünkü o, yüce Al-lah'ın: "Ey Âdemoğulları" buyruğunu te'vil ederek bu hükme varmıştır.

İlimde Derinleşmiş Olanlar:

Yüce Allah'ın: "İlimde derinleşmiş olanlar" buyruğu ile ilgili olarak; bu, önceki buyruklarla ilişkisi olmayan yeni bir söz başlangıcı mıdır, yoksa önceki buyruğa atfedilmiş ve buna göre burdaki "vav" cem için mi kullanılmış-tır hususunda ilim adamları farklı görüşlere sahiptirler.

Çoğunluğun kabul ettiği görüşe göre; kendisinden önceki buyruklardan ayrı, yeni bir cümle başıdır ve ifade daha önce yüce Allah'ın: Onun gerçek te'vilini ancak Allah bilir" buyruğunda tamamlanmıştır. İbn Ömer, İbn Abbas, Âişe, Urve b. ez-Zübeyr, Ömer b. Ab-dulaziz ve başkalarının görüşü budur. el-Kisaî, el-Ahfeş, el-Ferrâ, Ebu Ubeyd ve başkaları da bu görüştedir.

Ebu Nehîk el-Esedî de der ki: Sizler bu âyet-i kerimeyi vasi ile (durak yap-maksızın)

okuyorsunuz. Halbuki bu kelime kat' ile okunmalıdır. İlimde de-rinlik sahibi olanların bilgilerinin vardığı son nokta ise onların: **"Biz O'na iman ettik, hepsi Rabbimizin katındandır"** sözleridir.

Ömer b. Abdulaziz de buna benzer bir söz söylemiştir. Taberî buna ya-kın bir ifadeyi Yunus'tan, o Eşheb'den o da Malik b. Enes'ten rivayet etmiş-tir. Buna göre "derler" buyruğu derinleşmiş olanlar buyruğunun haberidir. el-Hattabî der ki: Şanı yüce Allah, kendisine iman edip içindekileri tasdik et-memizi emrettiği Kitabının âyetlerini muhkem ve müteşâbih olmak üzere iki kısım halinde indirmiştir. Aziz ve celil olan Allah işte şöyle buyurmaktadır: "Sana Kitabı indiren O'dur, onun bazı âyetleri muhkemdir, onlar kitabın anasıdır. Diğer bir kısmı da müteşâbihlerdir... Hepsi Rabbinizin katından-dır." Burada yüce Allah kitabının müteşâbih olanına dair bilgisini kendisine tahsis ettiğini ve O'ndan başka hiçbir kimsenin onun te'vilini bilemeyeceği-ni haber vermekte, daha sonra aziz ve celil olan Allah, ilimde derinleşmiş olanların: Biz O'na iman ettik, şeklindeki sözlerini naklederek onlardan öv-güyle söz etmektedir. Şayet onların imanları sahih olmasaydı, ondan dolayı öğülmeye layık olmazlardı.

İlim adamlarının çoğunluğunun görüşüne göre bu âyet-i kerimede tam va-kıf yüce Allah'ın: Halbuki onun gerçek te'vilini an-cak Allah bilir" buyruğu üzerinde olduğu ve bundan sonraki buyrukların ise yeni bir söz başlangıcı olduğu şeklindedir. Bundan sonraki buyruk ise: İlimde derinleşmiş olanlar: Biz ona iman ettik... derler" buyruğudur. Bu, İbn Mes'ud'dan, Ubey b. Ka'b, İbn Abbas ve Hz. Âişe'den de rivayet edilmiştir. Ancak Mücahid'den: "İlimde derinleşmiş olanlar"ı kendisinden önceki buyruğa nesak atfı yaptığı ve derinleşmiş olanların te'vili bildiklerini iddia ettiği de rivayet edilmiştir. Bu görüşün le-hine kimi dilcileri de delil göstererek: Bunun: "İlimde derinleşmiş olanlar da bunu bilirler ve iman ettik... diyerek.." şeklindedir, der ve "derler" kelimesinin hal olmak üzere nasb mahallinde olduğunu iddia ederler. Ancak dil-cilerin büyük çoğunluğu bu açıklamayı reddeder ve uzak bir ihtimal olarak görürler. Çünkü Araplar hem fiili, hem de mef ulu bir arada hazf etmezler. Hali ise fiil açıkça söylenmedikçe de zikretmezler. Eğer fiil açıkça söylenme-miş ise, hal de sözkonusu değildir. Şayet böyle birşey mümkün olsaydı "Abdullah binerek geldi" anlamında "Abdullah binerek" demek mümkün olur-du. Böyle birşeyin mümkün olması ise, ancak fiilin zikredilmesiyle birlikte olur. Kişinin: "Abdullah konuşur ve insanların arasını ıslah eder" demesi gi-bi. Burada "ıslah eder" ifadesi Abdullah'ın halini bildirir. Nitekim şair -ki bu-nu Ebu Ömer: Ebu'l-Abbas Sa'leb şu beyiti okudu, diyerek bana okumuştur-şu sözleri söyler:

"Ben orada oldukça kızgın ve kısa bacaklı, yüksek hörgüçlü bir deveyi saldırm; Yürürken kısadır, otururken uzun görülür."

Yani yürürken boyu kısadır, demektir.

O halde; nahivcilerin de konu ile ilgili görüşleriyle desteklemelerinin ya-nında ilim adamlarının genelinin görüşü, yalnızca Mücahid'in bu konudaki görüşünden daha uygundur.

Aynı şekilde şanı yüce Allah'ın, mahlukatından nefyedip kendisi hakkın-da tesbit ettiği bir şeyde, daha sonraları ortağının olması mümkün değildir. Nitekim yüce Allah'ın şu buyruklarına bakalım: "De ki: Göklerle yerde olan gaybı Allah'tan başka kimse bilmez." (en-Neml, 27/65); "Onun vaktini ken-disinden başkası açıklayamaz" (el-A'raf, 7/187); "Onun Vechi (zâtı) dışın-da herşey yok olacaktır" (el-Kasas, 28/88). İşte bütün bunlara dair bilgiyi şa-nı yüce Allah, yalnız kendisine tahsis etmiştir. Bunlarda kendisinden başka-sını ortak etmez. Yüce Allah'ın: "Halbuki onun te'vilini ancak Allah bilir" buyruğu da böyledir. Şayet: "ilimde derinleşmiş olanlar" buyruğundaki "vav," nesak atfı için olmuş olsaydı, yüce Allah'ın: "Hepsi Rabbimizin katındandır" buyruğunun herhangi bir anlamı olmazdı. Doğrusunu en iyi bilen Allah'tır.

Derim ki: Hattabî'nin naklettiği ve Mücahid'den başkasının söylemediği-ni belirttiği söz ile ilgili olarak şunu ekleyelim: İbn Abbas'tan rivayet edildi-ğine göre: "İlimde derinleşmiş olanlar" buyruğu aziz ve celil olan Allah'ın ismine atfedilmiştir ve bunlar da müteşâbihi bilenler arasında yer alıp onlar bu müteşâbihi bilmelerine rağmen: "Biz ona iman ettik" demektedirler. Ay-rica er-Rabî, Muhammed b. Ca'fer b. ez-Zübeyr, el-Kasım b. Muhammed ve başkaları da bu görüşü belirtmişlerdir. Bu te'vile göre "Derler" ke-limesi "derinleşmiş olanlar" kelimesinin hali olmak üzere nasb durumundadır. Şairin şu beyitinde olduğu gibi:

"Ve rüzgar ağılıyor kederinden Şimşek de bulutlar arasında çakıyor."

Bu beyitin iki anlama gelme ihtimali vardır. Burada "şimşek" kelimesi mübteda, "parıldıyor" kelimesi de haber olabilir. -Birinci te'vile göre- Böylelikle önceki ifadelerle alakası olmayan bir cümle olabilir. Diğer taraftan ("şimşek") "rüzgar" kelimesine atfedilip "parıldar" kelimesi hal durumunda olabilir. Bu da ikinci te'vile göre böyle olur ki, "parıldayarak" anlamına gelir. Yine bu gö-rüşü ileri sürenler şanı yüce Allah'ın ilimde derinleşmiş olanları ilimde de-rinleşmiş olmakla övmüş olduğunu ileri sürerler. Cahilliklerine rağmen on-ları nasıl övmüş olabilir? Ayrıca İbn **Abbas da: "Ve ben onun te'vilini bilenlerdenim"** demiştir.

Mücahid de bu âyet-i kerimeyi okumuş ve: Ben de onun te'vilini bilen-lerdenim, demiştir. Onun bu sözünü İmamul-Harameyn Ebu'l-Mealî ondan nakletmiştir.

Derim ki: Bir takım ilim adamları bu görüşü de birinci görüşün kapsamın-da kabul ederek şöyle demişlerdir: Sözün tam olarak takdirî ifadesi "Allah nezdindedir" şeklindedir. Yani onun anlamı Allah nezdindedir ve onun te'vili-ni ancak Allah bilir, ifadesi ise müteşâbihatın te'vilini ancak Allah bilir, şek-lindedir. **İlimde derinleşmiş olanlar ise, onu kısmen bilirler ve ona iman ettik. Hepsî Rabbimizdendir, derler.**

Onların buna dair bilgileri ise, muhkem-de yer alan deliller ve müteşâbihatın muhkem buyruklara havale edilerek açık-lanma imkânıdır. Onlar müteşâbihatın kısmen te'vilini bilip diğer bir kısmı-nı bilemeyince: Biz hepsine iman ettik, hepsî Rabbimizdendir, derler. O'nun sâlih şeriatinden olup ilmimizin kuşatamadığı gizliliklerin bilgisi Rabbimiz nez-dindedir.

Birisi kalkıp: Müteşâbihatın kısmen tefsiri, derinleşmiş olanlar için dahi için-den çıkılmaz bir hal almıştır. O kadar ki İbn Abbas: Ben "evvâh" ve "ğislîn" kelimelerinin ne anlama geldiğini bilmiyorum, demiştir; diye sorarsa, ona şö-y-le cevap verilir:

Bunun böyle olması gerekmez. Çünkü İbn Abbas daha sonra bunu öğren-miş ve vakıf olduğu bilgiye uygun olarak tefsir etmiştir.

Bundan daha kesin bir cevap da şöyledir: Şanı yüce Allah, ilimde derin-leşmiş olan hiçbir kimse bunu bilemez, dememiştir ki, böyle birşey sözkonusu olsun. Birisi bilmeyecek olursa bir diğeri bilebilir.

İbn Fûrek, ilimde derinleşmiş olanların te'vili bileceği görüşünü tercih eder ve bu hususta uzun uzun açıklamalarda bulunurdu. Hz. Peygamber'in İbn Abbas'a: **"Allah'ım! Onu dinde fakih kıl ve ona tevili öğret"**;

şeklinde-ki sözünde bu hususa dair açıklama vardır. Bu Kitabının manalarını ona öğ-ret anlamındadır. Buna göre yüce Allah'ın: "İlimde de-rinleşmiş olanlar" buyruğu üzerinde vakıf yapmak ile ilgili olarak hocamız Ebu'l-Abbas, Ahmed b. Ömer: Doğrusu da budur demiştir. Çünkü onların "ilimde derinleşmiş olanlar" diye adlandırılmaları Arap dilini

Müteşâbih Ayetler Hakkında Malumat !

Yazar Ali Kara

Pazartesi, 08 Eylül 2008 14:25 - Son Güncelleme Çarşamba, 10 Eylül 2008 05:21

anlayan her-kesin bilmekte müsavi olduğu muhkemden daha fazlasını bilmelerini gerek-tirmektedir. Eğer onlar herkesin bildiğinden başka birşey bilmiyor iseler on-ların derinlikleri nerede kalır? Fakat müteşâbih de türlü türlüdür. Kimisi hiçbir şekilde bilinemez. Ruhun durumu, Allah Teala'nın gaybın bilgisini yal-nızca kendisine ayırdığı Kıyamet saatinin kopması gibi. Bu gibi şeylerin bil-gisi İbn Abbas'a da başkasına da verilmemiştir. İşte ileri gelen ilim adamları arasında: İlimde derinleşmiş olanlar müteşâbihi bilmezler, diyenlerin bu söz-den kastettikleri bu tür müteşâbihtir. Dinde bazı şekillere ve Arap dilinde bir-takım anlatım üslûplarına göre yorumlanması mümkün olan sözlerle gelince, bunlar te'vil edilir ve doğru te'vili bilinebilir. Bununla olabilecek doğru ol-mayan birtakım te'vil ihtimalleri de izale edilebilir. Yüce Allah'ın Hz. İsa hak-kında "Ve O, kendisinden bir ruhtur" (en-Nisâ, 4/171) buyruğu ve benzer-leri böyledir. Kendisine lutfedildiği kadarıyla bu kabilden pek çok şey bil-medikçe hiçbir kimseye râsih (ilimde derinleşmiş) adı verilemez.

Müteşâbih, mensûh olan buyruklardır, diyenlerin görüşlerine göre ise, râ-sih olanların te'vili bilmek (durumunda olanların) kapsamına sokulması mümkün olmakla birlikte, müteşâbih buyrukların bu tür ile tahsis edilmele-ri doğru olamaz.

Rusûh (derinleşmiş olmak); bir şeyde sebat bulmak demektir. Sabit olan herşeye râsih denilir. Bu kelime aslında cisimler hakkında kullanılır. Dağın sabit olması (rusûhu) ve ağacın yerde râsih olması gibi. Şair der ki:

"Kalbimde derin kök salmıştır Leylâ'nın sevgisi, Belirtileri dahi değişiklik gösterme yi kabul etmiyor."

"Fijanın kalbinde iman rasih oldu (iyiden iyiye yer etti)" denilir. Bazıları (Araplardan): söyleyişini naklederler ki, birikintinin suyunun yere geçmesi anlamını ifade eder. Bu tabiri İbnu'l-Fâris nakletmiştir. Buna gö-re bu kelime zıt anlamlı bir kelimedir.

kelimeleri hep bir şeyin içerisinde sebat etmek, yerleşmek anlamını ifade eder.

Peygamber (sav)'a ilimde derinleşmiş olanlar hakkında sorulunca şöyle buyurdu: "Yeminine bağlı kalan, diliyle doğru söz söyleyen, kalbi de dosdoğ-ru olan kimsedir."

Şanı yüce Allah: "Biz sana bu Zikri (Kur'ân'ı) indirdik ki insanlara ken-dilerine ne indirildiğini açıkça anlataşın" (en-Nahl, 16/44) diye buyurmuş-ken, Kur'ân-ı Kerîm'de nasıl müteşâbih olabilir ve Allah Kur'ân'ın tümünü na-sıl apaçık kılmamış olabilir? diye sorulursa şu cevap verilir:

Bundaki hikmet -Allahu a'lem- âlimlerin üstünlük ve faziletinin ortaya çık-masıdır. Çünkü Kur'ân-ı Kerîm'in tümü açık seçik olsaydı âlim olanların ol-mayanlara üstünlüğü ortaya çıkmazdı. Herhangi bir kitap tasnif eden de böy-le yapar. Kitabının bir kısmını açık, bir kısmını da müşkil (anlaşılması zor) şekilde yazar ve topluluk için bir yer bırakır. Çünkü varlığı, bulunması önemsiz ve basit olan bir şeyin güzelliği de az olur. Doğrusunu en iyi bilen Allah'tır.

Kur'ân Muhkemiyle Müteşâbihiyle Allah'tandır:

"Hepsi Rabbimizin katındandır" buyruğunda, muhkemiyle müteşâbihiyle yüce Allah'ın Kitabına ait olan bir zamir vardır. İfadenin takdiri ise; onun tümü Rabbimizin katındandır, şeklindedir. "Hepsi" kelimesi zamire delalet et-tiğinden dolayı hazfedilmiştir. Çünkü bu kelime izafeti gerektiren bir söz-dür.

Daha sonra yüce Allah: "Ancak akıl sahipleri düşünüp öğüt alır" diye bu-yurmaktadır. Yani böyle bir sözü söyleyen iman eden, bilgisinin ulaştığı nok-tada duran ve müteşâbihin arkasından gitmeyi terkeden, ancak akıl sahibi olan bir kimsedir. Herşeyin "lübb"ü onun özü demektir. İşte bundan dolayı akla "lübb" adı verilmiştir. Sahipleri" kelimesi ise kelimesinin ço-ğuludur.

Müteşabih Ayetler Hakkında Malumat !

Yazar Ali Kara

Pazartesi, 08 Eylül 2008 14:25 - Son Güncelleme Çarşamba, 10 Eylül 2008 05:21

8. "Rabbimiz! Bizi hidâyete erdirdikten sonra kalplerimizi çevir-me! Katından bize bir rahmet ver. Şüphesiz sen pek çok bağış-layansın."

(Kurtubi Tefsiri- Ali İmran suresi)

Müteşabih Ayetler Hakkında Malumat !

Yazar Ali Kara

Pazartesi, 08 Eylül 2008 14:25 - Son Güncelleme Çarşamba, 10 Eylül 2008 05:21
